

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

การมีส่วนร่วมของประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองในการป้องกันโรคไข้เลือดออกกรณีศึกษา
เทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

SUBURBAN COMMUNITY PARTICIPATION IN DENGUE HEAMORRHAGIC FEVER
PREVENTION : A CASE STUDY OF NONG - PRUE MUNICIPALITY
BANGLAMUNG DISTRICT, CHON BURI PROVINCE

นิเวศเวช วงษ์มาตร

140624050
24 ก.ค. 2557
340275

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสร้างเสริมสุขภาพ

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

เมษายน 2557

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ นวัตกรรม วงษ์มาตร์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสร้างเสริมสุขภาพ คณะสาธารณสุขศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(อาจารย์ ดร.นิภา มหารัชพงศ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุวดี รอดจากภัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.นิรัตน์ อิมามิ)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.นิภา มหารัชพงศ์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุวดี รอดจากภัย)

..... กรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์ศาสตร์ เสาวคนธ์)

คณะสาธารณสุขศาสตร์ อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสร้างเสริมสุขภาพ คณะสาธารณสุขศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะสาธารณสุขศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.วสุธร ตันวิฒนกุล)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก อาจารย์ ดร.นิภา มหารัชพงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ยุวดี รอดจากภัย อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษาและให้ข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สำเร็จลงไม่ได้หากไม่ได้รับความกรุณาจาก อาจารย์ ดร.วนัสรา เชาว์นิยม และ อาจารย์ ดร.ไพบุลย์ พงษ์แสงพันธ์ ที่ได้กรุณาและอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความตรงของ เครื่องมือและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณประชาชนในชุมชนบ้านเนินพลับหวาน อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ที่ให้ความร่วมมือในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ และขอขอบคุณคณะผู้บริหารและบุคลากรจากเทศบาลเมืองหนองปรือและเทศบาลตำบลห้วยใหญ่ ทีมสอบสวนโรคเคลื่อนที่เร็ว (SRRT) อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ที่ให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์แนวความคิด และวิธีการศึกษาหาแหล่งความรู้ในระหว่างศึกษาวิจัย ขอขอบคุณครอบครัว ผู้ซึ่งเป็นกำลังใจ และให้ความช่วยเหลือด้วยดีตลอดมา รวมทั้งท่านอื่น ๆ ที่มีได้เอื้อนามในที่นี้ ที่ให้ความช่วยเหลือ และกำลังใจ ซึ่งมีส่วนทำให้การทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยดี

คุณค่าและผลประโยชน์ที่เกิดจากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบแก่ บิดา มารดา และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ได้ให้การอบรมสั่งสอนเลี้ยงดูและทำให้ข้าพเจ้า เป็นผู้มีการศึกษาและประสบความสำเร็จมาจนตราบเท่าทุกวันนี้

นิวัติเวช วงษ์มาตร

เมษายน 2557

54910156: วท.ม. (การสร้างเสริมสุขภาพ)

คำสำคัญ: โรคไข้เลือดออก/ การป้องกันโรคไข้เลือดออก/ การมีส่วนร่วมของประชาชน

นิวัตเวช วงษ์มาตร: การมีส่วนร่วมของประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนกึ่งเมืองในการป้องกันโรคไข้เลือดออกกรณีศึกษาเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี (SUBURBAN COMMUNITY PARTICIPATION IN DENGUE HEAMORRHAGIC FEVER PREVENTION : A CASE STUDY OF NONG-PRUE MUNICIPALITY BANGLAMUNG DISTRICT CHON BURI PROVINCE)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: นิภา มหารัชชพงศ์, Ph.D.; ยุวดี รอดจากภัย, ส.ค., 103 หน้า. ปี พ.ศ. 2557.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและพัฒนาารูปแบบการแก้ไขปัญหาโรคไข้เลือดออก รวมถึงเสนอแนวทางและมาตรการในการดำเนินงานสำหรับชุมชนในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ ในการแก้ไขปัญหาโรคไข้เลือดออก โดยใช้การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเนินพลับหวาน ในพื้นที่เทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี จากการศึกษาพบว่ามีประชาชนที่เข้าร่วมการศึกษา จำนวน 10 กลุ่ม ประกอบด้วย สมาชิกสภาเทศบาล ประธานชมชน กรรมการชุมชน กรรมการนิติบุคคล ผู้นำศาสนา กลุ่มพัฒนาสตรี ชมรมผู้สูงอายุ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้ให้ข้อคิดเห็นว่า ปัญหาโรคไข้เลือดออกที่เกิดขึ้นในชุมชน เกิดมาจากการเปลี่ยนแปลงของชุมชนอย่างรวดเร็ว จากเดิมที่เป็นชุมชนขนาดเล็กทุกคนในชุมชนรู้จักกันไปสู่ชุมชนกึ่งเมืองที่เต็มไปด้วยประชากรแฝง ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยสาเหตุของการเกิดโรคไข้เลือดออกที่สำคัญที่สุดคือประชาชนในชุมชนไม่ให้ความสำคัญและขาดความรู้ถึงคุณค่าของคนที่มีต่อชุมชน ทำให้ความร่วมมือในการป้องกันโรคไข้เลือดออกลดลง ส่งผลให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคไข้เลือดออกขึ้นมากกว่าในพื้นที่อื่น ดังนั้นแนวทางและมาตรการในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาโรคไข้เลือดออกที่ชุมชนได้ร่วมกันระดมความคิดเห็น ประกอบไปด้วย 3 แนวทาง ได้แก่ มาตรการส่งเสริมในการป้องกันโรคไข้เลือดออก แนวทางในการป้องกันโรคไข้เลือดออก และมาตรการในการควบคุมโรคไข้เลือดออก ซึ่งจะเป็นมาตรการที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนกึ่งเมืองในการป้องกันโรคไข้เลือดออกได้ดียิ่งขึ้น

54910156: M.Sc. (HEALTH PROMOTION)

KEYWORDS: DENGUE/ DENGUE PREVENTION/ COMMUNITY PARTICIPATION

NIWATTIWET WONGMAT: SUBURBAN COMMUNITY PARTICIPATION IN
DENGUE HEMORRHAGIC FEVER PREVENTION : CASE STUDY AT NONG-PRUE
MUNICIPALITY BANGLAMUNG DISTRICT CHON BURI PROVINCE.

ADVISOR COMMITTEE: NIPA MAHARACHPONG, Ph.D.; YUVADEE RODJARKPAI,
Dr.P.H., 103 P. 2014.

The purposes of this participatory study were to investigate dengue hemorrhagic fever prevention problems in community and to enhance community participation in developing problem-solving strategies as well as to propose the prevention means for operating in Nong - Prue Municipality, Banglamung District, Chon buri Province. There were people from ten communities who participated in the study. The participants were the municipal council members, community leaders, resident committees, legal council committees, religious leaders, lady development group, senior club, village health volunteers, civil defence volunteers, and public health officers. These people revealed their opinions that the problems of dengue hemorrhagic fever originated from the rapidly change of the small community to the urban characteristics with non - registered population either Thais or foreigners. They prioritized reasons of dengue occurrence in the communities as originating from the underestimation of as well as residents having low of sense of the community. This led to the lack of dengue hemorrhagic fever prevention in this particular area where the dengue hemorrhagic fever dispersed more than other areas. There were three prevention means proposed by the community in solving the problems of dengue fever; 1) The dengue preventions involved the strategic plan, 2) the preventive means, and 3) the vector control program. These actions would probably involve the participations from the community residents which could lead to the better result of dengue prevention.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ฅ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	2
กรอบแนวคิดในการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	3
ข้อจำกัดของการวิจัย	4
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
โรคไข้เลือดออก	6
แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินสถานะชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA)	23
การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	31
3 วิธีดำเนินการวิจัย	36
รูปแบบในการวิจัย	36
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	36
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	37
จริยธรรมการวิจัย	38
การเก็บรวบรวมข้อมูล	39
การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล	40

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	42
ข้อมูลทั่วไป.....	42
ข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนกึ่งเมืองในการป้องกันโรค ไข้เลือดออก	43
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	73
สรุปผลการวิจัย	73
อภิปรายผล.....	79
ข้อเสนอแนะ	82
บรรณานุกรม.....	83
ภาคผนวก.....	87
ภาคผนวก ก.....	88
ภาคผนวก ข	91
ภาคผนวก ค	94
ภาคผนวก ง	96
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	103

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

1	การป้องกันโรคไข้เลือดออกของตนเองจำแนกตามการป้องกันโรคไข้เลือดออกทางกายภาพทางสารเคมีและทางชีวภาพ	61
2	การป้องกันโรคไข้เลือดออกของครอบครัวจำแนกตามการป้องกันโรคไข้เลือดออกทางกายภาพทางสารเคมีและทางชีวภาพ.....	62
3	การป้องกันโรคไข้เลือดออกของชุมชนจำแนกตามการป้องกันโรคไข้เลือดออกทางกายภาพทางสารเคมีและทางชีวภาพ	63
4	การวิเคราะห์สภาพปัญหาโรคไข้เลือดออก	66
5	แผนผังแนวทางในการแก้ไขปัญหาไข้เลือดออกในชุมชนอย่างยั่งยืน.....	72
6	แนวทางในการแก้ไขปัญหาไข้เลือดออกในชุมชนอย่างยั่งยืน.....	99

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	3
2 แผนภูมิแสดงจำนวนผู้ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกจำแนกตามรายเดือน ปี 2555	7
3 โครงสร้างองค์การ สถาบันพระบรมราชชนก	23

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University